

Жыве
Беларусь !

Dievs, svēti Latviju !

ГОЛАС БЕЛАРУСА

красавік 1989г №1 ВЫХОДІЦЬ З 1925 ГОДУ (ЗЪ ПЕРАПЫНКАМ)

ГРАМАДЗКА—КУЛЬТУРНАЕ
ВЫДАЙНЕ БЕЛАРУСКАГА
ТАВАРЫСТВА КУЛЬТУРЫ

«СЪВІТАНАК» места РЫГА

СТАТУТ (праект) БТК „СЪВІТАНАК“

1. Беларускае культурнае таварыства "Съвітанак" — гэта культурна-асветная арганізация, якая аб'яднувае на добраахвотных пачатках беларусау — грамадзян на Латвіі — прыхільнікаў роднае мовы, культуры і гісторыі якіх цікавяць беларуска-латышскія і латыска-беларускія культурныя сувязі.
2. Таварыства дзейнічае на землях Канстытуцыі Латвійскай ССР.
3. Таварыства супрацоўнічае з Камітэтам культуры Латвіі, Міністэрствам культуры Беларусі і іншымі культурнымі і творчымі арганізацыямі і таварыствамі Латвіі і Беларусі.
4. Таварыства спрыяе да разьвіцця беларускай і латыскай культуры і мовы, пропагандуе іх спадчыну беларусау у Латвіі і на Беларусі.
5. Галоўная мэта дзейнасці таварыства — спрыяць разьвіццю сяброўства і ўзаемаразуменія паміж усімі народамі, якія жывуць у Латвіі.
6. Формы працы:
 - а. Распаўсюджванье і папулярызация беларускай нацыянальнай культуры, гісторыі і мовы з дапамогай сродкаў масавай інфармацыі;
 - б. Заснаванье беларускай бібліятэкі у Рызе.
 - в. Арганізацыя курсаў для удасканаленія і выучыння беларускай і латыскай мов.
 - г. Правядзеніне лекцыяў і рафератаў па пытаннях культуры і гісторыі Беларусі і Латвіі.
 - д. Арганізацыя і наведванье канцэртаў, тэатральных постановак і розных выставаў.
 - е. Арганізацыя мастацкай самадзейнасці і дзіцячага гуртка выяўленчага мастацтва.
 - ж. Правядзеніне вечарынаў адпачынку, экспурсіяў і творчых сустэрэнаў.
 - з. Адзначэнне нацыянальных сьвятаў і юбілеяў славутых людзей.

- Сябры таварыства.
7. Сябрам таварыства можа быць кожны грамадзянін, які мае на менш за 16 гадоў, незалежна ад яго нацыянальнасці, сацыяльнага становішча і веравынання, калі ён прызнае статут таварыства і выконвае яго патрабаванні.
 8. Сябра таварыства абавязаны ведаць беларускую мову і карыстацца ей на ўсіх сходах і сустэрэнах, у выпадку нявяданья беларускай мовы ён павінен яе выучыць у вызначаны тэрмін.
 9. Правы сябра таварыства:
 - а. удзельнічаць ва ўсіх імпрэзах таварыства, выказваць свае погляды, даваць свае пропановы і абліжкоўваць пастаўленыя пытанні;
 - б. арганізоўваць імпрэзы, якія адпавядаць мэтым і задачам таварыства;
 - в. удзельнічаць у выбарах і быць абраним у Раду таварыства.
 10. Сябры таварыства мусіць браць чынны ўдзел ва ўсіх імпрэзах таварыства.
 11. Сябры таварыства можа вольна выйсці з таварыства, паведаміўшы пра гэта ў Раду таварыства.
 12. Сябры таварыства, які не прызнае статут, можа быць выключаны з таварыства рашэннем Агульнага сходу, калі за гэта прагаласавалі 2/3 прысутных.

Арганізацыйная будова.

13. Вышэйшим органам таварыства з'яўляецца Агульны сход.

КПБЕ
Беларусь

АД РЕДАКЦІІ:

14. Агульны сход праводзіца ня менш аднаго разу у год. Нечарговы сход праводзіца па запатрабаванью больш як паловы сяброў Рады ці 1/3 членаў усяго таварыства.
15. Агульны сход:
- прымае рашэнне пра заснаванье ці змену даци ў таварыства.
 - прымае Статут таварыства і уносіць у яго змены.
 - абміркоўвае і прыміае рашэнні на найважнейшых пытаннях дзейнасці таварыства.
 - абірае Раду таварыства у складзе 11 чалавек, старшыню Рады з тэрмінам на 1 год і Рэвізійную камісію у складзе 3 чалавек.
 - заслухоўвае справаздачу Рады і Рэвізійной камісіі пра іхнюю працу.
 - зацірджае бюджет таварыства.
 - зацірджае плян працы таварыства на наступны год.
16. Рашэнні Агульнага сходу прыміша калі за яго прагаласавала больш 2/3 удзельнікаў сходу. Еягучыя пытанні таварыства вырашае Рада. Рада выбірае 2 або 3 намеснікі старшыні Рады, скарбніка і скаратара. Прызначае адказных за вывучэнне беларускай і латыскай моваў, мастацкую самадзейнасць пропаганду літаратуры і мастацтва, за інфармацію і за практычную арганізацію імпрэзу таварыства.
17. Рашэнні Рады робяцца правамоцнымі калі у складзе удзельнічала ня менш 2/3 членаў і прагала савала за гэта ня менш 2/3 галасоў.
18. Прававыя і адказныя дакументы падпісвае старшыня і скарбнік Рады.
19. Рада распараджаецца сродкамі таварыства у рамках бюджету.
20. Сябры Рады разміркоўваюць паміж сабой адказнікі і даць справаздачу на Агульным сходзе.
21. У пасяджэнні Рады могуць браць удзел, з правамі кансультанта, усе сябры таварыства, якія адказваюць за працу сэкцыяў.
22. Чарговы Агульны сход можа адкідаць сяброў Рады, якія не аправудалі сябе.
23. Старшыня Рады
- Калі ен адсутнічае, яго можа замяніць першы або другі намеснік.
 - Ен прадстаўляе таварыства у дзяржаўных органах і гаспадарчых установах.
 - Выражае пункт погляду таварыства на аснове прынятых рашэнняў.
 - Абірае старшыню на пасяджэнні Рады і Агульнага сходу.
24. Таварыства можа арганізоўваць тэрытарыяльныя сэкцыі, якія дзейнічаюць нязменна.
- Прававое становішча і фінансы таварыства
25. Таварыства "Світанак" естьць прававая арганізація.
26. Таварыства клапоціцца і гарантует усім сваім сябрам маральную і прававую абарону.
27. Таварыства мае сваё месцасць і грошовая сродкі, якія захоўваюцца ў банку.
28. Сяброўскі складкі, памер якіх вызначае Агульны сход, але ня больш за 1 рубель у месяц.
- Добраахвотныя ахвяраваныні і паступленыні ад культурнай і гаспадарчай дзейнасці.
 - Уступныя складкі.
29. Сродкамі трэба карыстацца так, каб забяспечыць гаспадарчую і арганізацыйную дзейнасць таварыства.
30. Старшыня, сябры Рады, адказныя супрацоўнікі таварыства выконваюць сваё абавязкі на грамадскіх пачатках. За выключчны посыпехі у працы Рады можа ўзнагародзіць сваіх сябрóў.
31. Рэвізійная камісія кантролюе бідзет таварыства і фінансавую дзейнасць Рады.
32. Афіцыйная назва таварыства -- "Світанак".
33. Таварыства павінна мець сваю пячатку з сваей назвой на беларускай і латыскай мовах і сваю эмблему.

СТАРЫННЫЙ ТАВАРЫСТВА, ЗАРАЗ, З'ЯУЛЯЕЦА
С.РУМК КУЗНЯЦОУ. ХАТНІ ТЭЛ.: 28-85-23.

«КІМ ПАДІНЕН БЫТЬ БЕЛАРУС?»
/Наша Ніва "30 1912г./

Беларус павінен мець за аснову: "любі, а тады рабі, як хочэм". Так. Любі сам сябе і рабі зсабой што хочэм. Дык жа матку Беларусь, а тады рабі, што хочэм, дык пэўна ня пойдзеш туманіць сабе галаву гарэлкай і пі на вырачэнія сваей роднай мовы, ды будзеш шыра пра таем, бо ты сябе любіш, а гэта табе шкодзіць.

Сёньня, як ніколі за гады Савецкай улады, дызэс рост нацыянальнаага самаусъведамлення народаў нашай краіны. Ствараючы нацыянальны таварыства, якія ўтвараюць нацыянальную сымболіку, мова, культуру. Закрануў гэты працэс і нас беларусаў. Пад бела-чырвона-белым сцягам і гербам "Бага" "найбольш съядомия з нас згуртаваліся ў таварыства "СВІТАНАК", якое дзейнічае з каstryчніка 1988 года.

Дзякую Богу, штоў Менскай біракраты кароткія рукі да цягнущыя да нас.

Дзякую Народнаму Фронту Латвіі за магчымасць адраджаць спадчыну продкаў нашых.

Пасля працяглага перапынку ў Рызе зноў пачынае выдаўца "Голос беларуса".

Безумоуна, мы крытычна ацэньваем нашу першую спробу адрадзіць "Голос беларуса". Тым ня менш мы аптымістична глядзім на будучыню нашага выдання.

Па магчымасці мы будзем імкнуша друкаваць матар'і на дарэформенай беларускай мове гвалтоўна скасаванай Сталінскай раформай прападысі і граматыкі 1933 года. Раформа гэтая насіла непрыхаваную мату наблізіць беларускую мору да расейскай. Гэтае набліжэнне было відавочным сродкам абісцэнавання беларускай моры, сродкам ганьбавання яе ў вачох саміх беларусаў, якіх меў на мэце прымусіць грамаду адмовіцца ад яе.

"РАНІЦА" ці "УТРО"?

У Рызе дзейнічае, так званы, Беларускі Культурны Цэнтр "Раніца" — беларуская сэкцыя пры Балта-славянскім таварыстве. Чому "Цэнтр"? Можа таму, што гэта нейкі пуп беларускай культуры і мовы ў Латвіі?

Калі не шкада часу прысутнічаць на сходах гэтай "Раніцы" /Утра/, ствараючы такое ураджанье, што члены "Утра" лічуть Беларусь вобласцю Pacei, а беларускую мору — нейкім расейскім акцэнтам. З такім поспехам можна Утварыць Балагодскі Культурны Цэнтр Разанскі і г.д.. Цікава, ці ёсьць в "Утре" хадя б 5 чалавек, якія валодаюць беларускай мовай і не саромяшчаюць на ёй гаманіць? І якія да іх адносіны у астатніх членаў, якія "шануюць" беларускую культуру толькі тады, калі яна ім прапануецца па-расейску, як да нацыяналістаў, ці як да людзей страціўшых розум?

/В. Паўловіч/

ВЕСТКІ З ФРАНТОУ

300-тысячнае войска абдурнага біракратамі-рускамунаага насле́ніцтва ўжо маральна падрыхтавана каб па загаду інтэрфронту рынуцца ў бой за "савецкую уладу". 230-тысячны народны фронт Латвіі поўны рашучасці абараняць сваё права на незалежнасць Радзімы. Зараз йдуць бай мясцовага значэння. Інтэрфронтавцы робяць сваё палітычныя шабаны пад чырвонымі сцягамі. 25 сакавіка — ў дзень памяці ахвяраў сталінскіх рэпрэсіяў не было ніводнага чырвонага сцягу. 23 лютага, калі па вуліцах Рыгі ў кірунку да прывакзальнага пляшу маршыравалі шэраг інтэрфрonta з плякатамі: "Народ и армия едины!", "Мы с армией, армия с нами!", народ скандыраваў — "Оккупанты, на вокзал!" У адказ шамкалала: "Сталина на вас нет". Простому народу заўсёды ціжка хыць, калі на яго шыі біракрат, незалежна ад таго, хто ён па нацыяналінасці: латыш ці рускі, яурей ці казах. Таксама біракрату ўсё роўна з каго драць апошнюю скурку. Біракрат — гэта зява інтарнацыянальная. І сёньня ўжываеца стары, як съвет мэтад — дзялі і кіруй.

Любі жонку і дзяцей, а пасля рабі, што хочэм, дык пэўна не дасі зламанага граша на гарэлку, калі гроши патрэбны на яду адзекыну і другія рэчы ў сям'і.

Любі ўсіх суседзяў і ўсіх людзей, а тады рабі, што хочэм, дык пэўна ня пойдзеш красыці іх дабро, нікога ня ударыш алі абломіш, калі будзеш ўсіх любіць.

Любі бацьку і матку, і ніколі ты не падаймеш рукі на іх і не зьняваш іх грубымі словамі.

Любі і усякае стварэнне, дык ня будзеш муշыць бяз літосна каші і карову, ня будзеш без патрэбы ламаць дрэўца, словам, за ўсім будзеш шанаваць жыццё і здравае, каторага ты ім даць ня можаш, значыць і адбіраць ня маеш права.

А калі ѿспаткаў хто такога чалавека, што гэтак усякага і ўсё любіць, усякага і ўсё шануець, цік не падумалася вам тады: "Вось, каб гэткімі былі ўсе беларусы!"

Так: "Любі" — і гэтага досі. Любі і каканую нашу

/працяг на 4ай старонцы/

ЛАРЫСА ГЕНІШ Невядомая Пазія.

Надоі, адкормы, ураджаі...
Ураджаі, надоі, адкормы...
Мудрасыці іншай ня знае
Зыняволены раб пакорны.
Адкормы, ураджаі, надоі
Тэнам славішь і басам.
Сиянам - праца пры гноі,
Панем - каубаса і мяса.

На раніцу, узень, на вячэру -
Вышай усялякай нормы! -
Да болю, да адзічэнья:
Ураджаі, надоі, адкормы...
Ні веры, ні прауды, ні моры,
Хіба што "Правда" чухаі,
Толькі лічбы растуць на паперы:
Надоі, адкормы, ураджаі...
Слауся, съвінагадоўля!
Працуй, стачы дзень у дэльце столкі!
Усё гэта пойдзе у Маскою,
Беларус аблікаща толькі.
Чаго не даеі госьцы!
Карэйд, гвіней усякіх,
Дык кінуць галёткія косыці -
Грыз! беларус, як сабака!...
Тamu гора, хто разважае
Пра мінуласыць, працы народа,
Разважаць можна пра ураджаі,
Пра дзяцей нават - не зауседы.

ВЕСТКІ З БЕЛАРУСІ.

25 сакавіка 1989 г. МЕНСК.

У адзвіненне ад папярэдніх гадавін Беларускае Народнае Рэспублікі /НР/ і абавязчэнны незалежнасці Беларусі, 71-ую гадавіну НР вырашила адзначыць I адважная менская міліція. Прауду сказаўшы, форму съяткаваныя была не зусім звычайная — зъбіваныя людзей, якія выйшли былі на мірную маніфэстацию з нагоды гэтага так памятнага днія для кожнага беларуса, — заломленыя рук, абразы, зъдзек і г.д.

Съята па-міліцэйску удалося: некалькі дзесяткаў людзей /некаторыя у кайданах/ былі адпрауленыя у Першамайскае адзвінленне г.Менску, большым на тысячу рублёў было прысуджана штрафау... Відаць, менаўта такім чынам міліцэйскі корпус сталіцы Беларусі вырашыў унесыці ствару лепту ў рэспубліканскі бюджет і гэтым перадухіліць эканомічную крызу ў Рэспубліцы.

Пі гарэлку, кръчы усё: "Слава!",
Што забыліся свае летуценыі.
Узгадуе сыноў дэяржаўа
І адправіць на аблучэнне.
Ні добра, ні спагады, ні жалю,
Быць людзьмі ня тучыць "асьвета".
Адкормы, надоі, ураджаі -
Беларусаў адзінай "мэта".

Пан - над працай, над думкай, над школай
Пану - гроны, машны, палацы...
Беларус маучыць як жывёла,
Дзень і ноч цягне лямку-працу.

Падгандзяшь, съебашь словам:
"Нормы, пляны перапаўніце!"
У нагароду спаіць гатовыя -
Ніхай жонак адлушиць у хаце.

Ня свой лад, не свая управа,
Над народам, дзе глянь, - прыблуды, Беларус баранку рукамі
Нам быць зь імі - цяккая справа:
Хто хрышчоны, той не Іуда.

У людзей ёсьць нешта съятое,
У беларуса - камочак жалю.
Ураджаі, надоі, адкормы...
Адкормы, надоі, ураджаі...

Інстытут не для хлопца з'ёскі,
Асабліва калі сумленны,
Вось паступіць там пан Ількоўскі,
Ды начальства чужое племя.

У інстытут уетнамец паступіць,
Афрыканец чуки і чорны,
Не паступіць, каго ня купиць,
Пераважна бяруць адборных.

ІДОЧАН ІМУЧАКІ

Ніхай круціць - п'яны, галодны,
Бо калі пакруціць мазгамі -
Паспытае правоў для народу.

Хай за ўсіх ён біцца гатовы,
Хай съпягае, плача па Чылі,
Бараніць бо свой род і мову
Яму змалку забаранілі.

На тым ездзяць, хто йдзе пакорна
Непакорных больш паважаць.
Хай ка будуць сабе-адкормы,
Свайгі людзям нашы ураджаі!

Калі жыць, дык людзьмі удома,
Мець за працу хлеб і да хлеба,
Мы ня будзем служыць нікому,
Чужой ласкі нам не патрэбна!

Знаёмцеся: "ТАЛАКА".

Клуб "Талака" узняк у 1985 годзе як клуб аховы помнікаў. Ен узняк як нармальная, здаровая разация: трэба рата-аць помнікі. Талакоўцы прыгадалі такую добрую старую традыцыю супольнай працы — талакі, і перанеслі яе ў горад. Праца варалі на раскопках, дапамагалі рэстаўраторам помнікі. У статуце "Талакі" запісана, што ерга нізацый створана дзеля выхаваньня моладзі ў патрэбатым духу рознымі сродкамі: гэта і талакі, і вандрукі, і народныя съяты. Лёзунг "Талакі": "Калі хочаш знайсьці свой скарб, сваю Радзіму, гайду ў "Талаку". Калі нехта раней у Менску гавагу па-беларуску, дык пэўна было: зь вёскі або пісьменнік. Яшчэ існуе і трэцяя альтэрнатыва: мабыць, з "Талакі".

БЕЛАРУСКІ НАРОДНЫ
ГІМН

Мы выйдзем шчыльнымі радамі,
на вольны родны свой прастор,
хай воля вечна будзе з намі,
а гвалту мы дамо адпор,
дамо адпор.

Няхай кы́е магутны, съмель
наш беларускі родны дух,
родны дух,
штандар наш бел-чырона-белы
пакрыі сабой народны рух.

На бой за шчасьце і за волю
народу слаунага свайго,
браты, цярпелі мы даюі
на бой усе да аднаго,
да аднаго.

Імя і сілу беларуса
няхай пачуе й бачыць той,
хто съмее нам нясьці прымусы
і першы выкліча на бой!

Браты да шчасьце мы падходзім,
хай гром грыміць яшчэ мацней,
у крывавых мухах мы народзім
кыцьё Башкоўшчыны сваей,
кыцьё Башкоўшчыны сваей!

/працяг, пачатак на другой стар./

цаўаць дзеяля добра роднага краю і народу. Так. Любі,
а паслья рабі, што хочаш, дык і будзе добрым і спра-
вядлівым беларусам.

ЧЫТАЙЦЕ ў НАСТУПНЫХ НУМАРАХ:

- беларусы ў Латвіі: учора, сёньня, заутра;
- аматарам народнай творчасці: традыцыйны і су-
часныя беларускія песні;
- міжнацыянальныя адносіны і Народны Фронт Латвіі
- "Тутэйшы", "Мартыралог Беларусі", "Світанак".

УВАГА! УВАГА! УВАГА!

Рэдакцыя звязацца да чытачоў ды іншых за-
кауленых асобаў з прапаноўкамі дасылаць матар"ялы"
харарактару культурна-грамадскага, палітычна-
га, эканамічнага, науко-ага, літаратурна-
наукаўскага, гумарыстычнага, сатырычнага, а таксама
абвесткі, малюнкі, пытанні.
Рэдакцыя будзе імкнушча друкаваць матар"ялы"
разнастайных поглядаў. Міктым рэдакцыя захоўвае
за сабой права іх каментару.
Лісты дасылаць на адрас:

226024, РИГА - 24, ул. Сициема,
д. 9, кв. II Ивановой Лидии Петровне.
тэлефон 52-04-17 /хатні/

Выданье "Голос беларуса" выдаецца на ахвярань-
ні і распаўсюджваецца бісплатна.

Нумар падрыхтаваў Бедзім Паўловіч,

Пропануем чытачам съпіс выданняў БЕЛАРУСКАГА
НАРОДНАГА РУХУ.

Калі хто кадае атрыміць іх пастаянна няхай
звязацца асабіста да Паўловіча В. ці пісьмо
за да Іваноўскай Л.П.

1. "Накіны Беларускага Народнага Фронту" за пера-
будову "Адрадкэнне" — выданыя Арганізацыйна-
га камітэту БНФ "Адрадкэнне". Часопіс выхадзіць
з лістапада 1988г., прыблізна што 20 дзён.
Друкущыя дакументы, праекты праграмных текстаў
БНФ, перадрабарчыя артыкулы.

2. "Студэнцкая Думка" — грамадзака-палітычны ды
культурнілагічны часопіс студэнцкага патрыятычна-
га згуртавання "Світанак". Выходзіць з лістапада
1988 г., раз у два месяцы. Друкую інфарма-
цыю пра беларуское студэнцкае кыцьё. У будучым
рэдакцыйны гурт "Світанак" зробіць часопіс вор-
гам усіх менскіх адрадкэнскіх суполак студэнтаў.

3. "Кантроль" — бюлетэнь Таварыства маладых лі-
таратараваў "Тутэйшы". Выходзіць з канца мінулага
года. Падае інфармацыю пра дзеянасць "Тутэйшы",
а таксама хронік літаратурнага кыцьця рэспублікі.

4. "Супольнасць" — выданыя Камітэтам Беларускіх
Суполак. Выходзіць раз на месяц.

5. "Мартыралог" — выданыя беларускага грамадскага
гісторыка-асьветніцкага таварыства паміжі ахвяраў
сталінізму "Мартыралог Беларусі".

6. "Кантакт" — выданыя беластоцкіх беларусоў

Адрас БТК. Світанак":

Рига, вул. Амату - 5.